

Kázání na neděli Judica, 29. 3. 2020

Text: Ž 139, ²³ Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid,
²⁴ hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě ved'

Sestry a bratři,

Tato slovy jsou závěrem žalmu 139. Chci vykládat především je, protože jejich řeč vnímám jako podstatnou a velkou. Anebo jinak a lépe – jsou to závěrečná slova žalmu, jsou jeho shrnutím, vyústěním a vrcholem. Přesto se předešlých slov žalmu alespoň dotkneme.

Jsou vykladači, kteří tvrdí, že podstatná část žalmu je vyjádřením děsu a hrůzy nad Boží vševědoudností. Neodvážil bych se tvrdit lehce, že celá ta dlouhá část, která pojednává o Boží všudypřítomnosti a Boží vševědoudnosti, nemá v sobě to, čemu se říká bázeň Boží, bez níž je pravá víra nemyslitelná. Leč bázeň Boží a strach, tedy úzkost a vědomí nebezpečnosti jsou přece jen dvě různé věci.

Ale snad je to tak, že člověk může zažívat i strach z Pána Boha, docela takový, při kterém se bojí i sebe sama a o sebe sama. Myslím, že je to tam, kde se setkává s Bohem člověk hříšný. Tak je tomu sice nakonec vždycky, protože hříšnost je stav člověka. Tam ovšem, kde je hříšný člověk zároveň vyznávajícím, kajícím, tam se rodí ona bázeň Boží v tom nejlepší slova smyslu, zatímco tam, kde člověka nevyznává a nekaje se, tam se ho zmocňuje strach o svou vlastní existenci.

V tomto žalmu ovšem čtu předně klid a mír, nejde o znehybňující obklíčenost Bohem, ale o jistotu obklopenosti, jistotu vztahu, jistotu Boží prozřetelnosti a dobroty. Ne nadarmo se právě o tomhle žalmu mluví jako o koruně všech žalmů.

Jako falešný tón pak zazní verše 19 – 22, ta řeč o svévolnicích. Do láskyplné, zamilované písně vztahu s Bohem najednou řeč o nenávisti. ¹⁹ Kéž bys, Bože, skolil svévolníka. Pryč ode mne, vy, kdo proléváte krev!

²⁰ Dovolávají se tě při svých pletichách, zneužívají tvé jméno tvoji protivníci.

²¹ Nemám nenávidět, Hospodine, ty, kdo nenávidí tebe? S odporem pohlížet na ty, kdo se proti tobě zvedli?

²² Nenávidím je, rozhodně nenávidím, jsou to také moji nepřátelé.

Kde se tam najednou vezmou? Proč o nich musí být řeč. Neměl si to nechat do nějakého jiného žalmu?

Má zkušenost: jakoby člověk plul na vlně vztahu a odevzdanosti, té nejlepší a nejkvalitnější, na vlně skutečné víry – jakoby i uměl plnost a nesobeckost lásky rozdávat a chtěl to tak. A pak najednou tvrdá realita. Realita světa, kde narazíte na animozity, které vůbec nejste schopni pojmout, pochopit strávit. Žel klidně třeba i v církvi. O to víc pak ve všední den, s lidmi, kteří o principech bytí před Boží tváří nemají ani tuchu a tuchu ani nechtějí mít. Bývá to občas tak neuvěřitelné, že vám to onen chvalozpěv vytlačí z hlavy a vy usínáte a probouzíte jen s těmi slovy nenávisti. Kam jste to sami padli vinou lidské tuposti a nevztahovosti? Do téže nenávisti, byť jaksi opentlené proklamací bytí na Boží straně?

Naštěstí, a to už se konečně dostáváme k těm závěrečným dvěma veršům, je zde korekce předchozích výpovědí, korekce onoho zjednodušení, jakoby krok zpět od sebe samého.

Nijak nepodceňuji uvědomění si vlastní osoby, vlastního já. Je to zřejmě předpoklad mnoha věcí, mnoha počinů, základ k tomu, aby člověk mohl vstupovat do vztahů. Člověk s jasným vědomím sebe sama a s vlastní hrdostí, to je, znovu opakují, předpoklad leccého kvalitního. Nejsem psycholog a nedokážu o věci příliš dlouho mluvit. Tolik ovšem mohu uvést a cituji psychology: vědomí vlastního JÁ

určuje identitu člověka i její kontinuitu v čase (zahrnuje minulost, současnost i anticipaci JÁ v budoucnosti, zároveň je základním vztažným rámcem, který zpracovává a sjednocuje veškerou zkušenost - je centrem integrace a koordinace všech psychických projevů). „To já, ó Pane můj, stojím tady v modlitbách“, zpívá se v jednom spirituálu. To já stojím před Bohem, nezaměnitelný a nezastupitelný.

O nutnosti přijetí sama sebe nepochybuji, ale nemám ji ani za vrchol cesty. Žalmista v řešení problému, který má, jde jinudy, jde za přijetí sama sebe a uplatňování sama sebe. Prosí, aby byl poznán, aby nezůstal v klamavém sebepochopení. Sám sebe upozadí. A na místo „já“ jakožto principu, staví Boha. Jakoby uznával, že i s celou svou schopností bytí a dokonce schopností chvályhodné zbožnosti není mocen ani sám sebe poznat a potřebuje k tomu úplné poznání Boží. Sám sobě bude vždycky otázkou. Není mocen ani propátrat své myšlení – své srdce. To, co nachází, je neklid.

Žalmista objevil neklid v sobě a zjevně si s ním neví rady. Takový neklid probouzí třeba nejapná a neodbytná skutečnost svévolníků, nebezpečných lidí.

Hospodin ho má pohlídat, anebo lépe – Hospodin sám nás má pohlídat, abychom nesešli na cestu trápení – obecnou cestu svévolníků. Buber tady překládá Weg der Trübung – cesta zkalení, zkažení. Kéž sám nekalím vodu, nekaluji čistotu, která se ze strany Boží dává.

Úplný závěr mám za podstatný: ČEP překládá „po cestě věčnosti mne ved“, kraličtí „ved mne cestou věčnou“, Luther: und leite mich auf ewigem Wege. V hebrejštině najdeme slova ÚNCHÉNÍ BDERECH ÓLÁM. Slovo ÓLÁM skutečně lze přeložit jako „věčnost“. Buber ovšem přeloží und leite mich auf dem Wege der Weltzeit. Místo „věčnost“ použije výraz „čas světa“. Pro porozumění je to, myslím, kvalitnější vyjádření. Jistě si můžeme ukázat to, co už znáte, že věčnost je slovem kvality, nikoli kvantity, že věčný znamená především smysluplný, platný, trvalý ve smyslu významuplný. Překlad „věčný“ nám vluzuje cosi nadzemského, vesmírného, co je naší pozemské praxi a všední každodennosti nekonečně vzdáleno.

Kdysi nám profesor Heller na fakultě vykládal hebrejské spojení bólám v ad – běžně překládáme na věky a navždy, doslova na věky a až. Ale jde o to, že i ono „na věky“ si nějak představujeme, pojmemme do svého vědomí, a tím už ho vymezujeme a omezujeme. Bůh ale je někým víc – je na věky a ještě dále, ještě víc, než kam dosahuje naše představivost. Dobře tedy Buber koriguje, když přeloží zde WELTZEIT – čas světa, můj čas, náš čas, čas nám svěřený, pokud jsme na světě.

Je totiž podivné, že ve světě, kde je tak dokonale a všudypřítomně Bůh okolo žalmisty a zažívá s ním plný vztah, jsou najednou svévolníci a všechna hnusoba, která ze setkání s nimi plyne. A není to tak, že by pouhá existence Boží s věcí zatočila. Ne, to je na člověku, na mně a na tobě, abys Boží mocnost v čase světa žil, činil, prosazoval. To se ti povede jen tehdy, když sám sebe upozadíš, sám sebe poddáš Božímu vědění o tobě samém. To už není jen útěšná řeč, ale je to úkol můj, náš v tomhle světě. Že to naproti svévolníkům nemusí být úplně bezpečné, tím si buďte jisti. Ale já o žádné jiné cestě nevím.

Ámen

Pořad bohoslužeb Judica, 29. 3. 2020

SLYŠ

Pozdrav: Pokoj vám!

Introit: Pozvedám své oči k horám: Odkud mi přijde pomoc? Pomoc má jest od Hospodina, on učinil nebesa i zemi. (Ž 121,In)

Píseň: 625

Modlitba: Hospodine, náš Pane, stojíme před tebou. Myšlenky však se nám rozbíhají různým směrem. Ty sám nejlépe víš, co koho z nás zaměstnává, jaké viny na nás leží, jaké starosti nás tíží, co nám brání cele se soustředit na tvé slovo a spolehnout na tvá zaslíbení. Prosíme tě, dotkni se svým svatým Duchem našich srdcí. Vysvobod' nás z naší rozptýlenosti, nesoustředěnosti, z naší nedůvěry i z našich pochyb, upni náš pohled k sobě, k naději, kterou jsi zjevil světu v Kristově vzkříšení. Dej nám, ať v této chvíli nikoho jiného nevidíme a neslyšíme než Ježíše. Amen.

Čtení: Ž 139: **1** Pro předního zpěváka. Davidův, žalm. Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě.

² Víš o mně, ať sedím nebo vstanu, zdálky je ti jasné, co chci dělat.

³ Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím, všechny moje cesty jsou ti známy.

⁴ Ještě nemám slovo na jazyku, a ty, Hospodine, víš už všechno.

⁵ Sevřel jsi mě zezadu i zředu, svou dlaň jsi položil na mě.

⁶ Nad mé chápání jsou tyto divy, jsou nedostupné, nestačím na to.

⁷ Kam odejdu před tvým duchem, kam uprchnu před tvou tváří?

⁸ Zamířím-li k nebi, jsi tam, a když si ustelu v podsvětí, také tam budeš.

⁹ I kdybych vzlétl na křídlech jitřní záře, chtěl přebývat při nejzazším moři,

¹⁰ tvoje ruka mě tam doprovodí, tvá pravice se mě chopí.

¹¹ Kdybych řekl: Snad mě přikryje tma, i noc kolem mne se stane světlem.

¹² Žádná tma pro tebe není temná: noc jako den svítí, temnota je jako světlo.

¹³ Tys to byl, kdo utvořil mé ledví, v životě mé matky jsi mě utkal.

¹⁴ Tobě vzdávám chválu za činy, jež budí bázeň: podivuhodně jsem utvořen, obdivuhodné jsou tvé skutky, toho jsem si plně vědom.

¹⁵ Tobě nezůstala skryta jediná z mých kostí, když jsem byl v skrytosti tvořen a hněten v nejhlubších útrokách země.

¹⁶ Tvé oči mě viděly v zárodku, všechno bylo zapsáno v tvé knize: dny tak, jak se vytvářely, dřív než jediný z nich nastal.

¹⁷ Jak si vážím divů, které konáš, Bože! Nesmírný je jejich počet,

¹⁸ sčítal bych je, ale je jich víc než písku. Sotva procitnu, jsem s tebou.

¹⁹ Kéž bys, Bože, skolil svévolníka. Pryč ode mne, vy, kdo proléváte krev!

²⁰ Dovolávají se tě při svých pletichách, zneužívají tvé jméno tvoji protivníci.

²¹ Nemám nenávidět, Hospodine, ty, kdo nenávidí tebe? S odporem pohlížet na ty, kdo se proti tobě zvedli?

²² Nenávidím je, rozhodně nenávidím, jsou to také moji nepřátelé.

²³ Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce, zkoušej mě, ty znáš můj neklid,

²⁴ hled', zda jsem nesešel na cestu trápení, a po cestě věčnosti mě veď!

Píseň: 440

Kázání:

Píseň: 232

Modlitba: Nebeský Otče, zpronevěřilá církev podlehla tomu Zlému, postavila se proti tvému Synu a nakonec jej ukřižovala. Nedopusť, abychom žili v sebespokojené jistotě, že my jsme takového počínání daleci. I na nás útočí ten Zlý, také my mu podléháme, i my tvého Syna znovu křižujeme.

Proto tě prosíme: Dej, ať se tvá církev nepohoršuje nad ukřižovaným Ježíšem, na němž nebylo nic, proč bychom ho byli žádostiví.

Dej, ať v něm vyznává tvého Syna, který byl u tebe přede všemi věky, ať slyší jeho slovo, přijímá a zachovává je. Dej, ať se v síle jeho slova podílíme všichni na zápase s tím Zlým. Dej, ať jej přemáháme, když nám bere naději.

Modlíme se za mladé bratry a sestry, kterým se ztrácí smysl života, kteří hledají východisko v drogách nebo myslí na sebevraždu.

Modlíme se za kazatele a presbytery, kterým se ztrácí výhled k tvému království, kterým se budoucnost světa i církve zdá temná, kterým mizí naděje, že všechno přivedeš k jednotě. Modlíme se za ty, kdo nepřestávají věřit, že spravedlnost, lidská důstojnost a mír se prosadí a tvé stvoření bude zachováno.

Modlíme se za ty, kdo zvláště potřebují lásku: za malé děti,' za ty, kdo nikoho nemají,' za zklamané,' za postižené,' za lidi v ústavech,' za ty, kteří nám nikdy nebudou moci naši lásku splatit; i za své nepřátele se přimlouváme.

Modlíme se za manžele, jejichž láska pohasíná a jejichž vztah je vážně narušen,' za děti, které působí svým rodičům bolest,' za rodiče, kteří vlastním dětem nerozumějí.

Bez tvé pomoci v boji proti tomu Zlému nic nezmůžeme. Pro oběť a vítězství tvého Syna však smíme mít naději, že nebojujeme nadarmo. (Agenda ČCE)

Modlitba Páně: Otče náš---

Poslání: ¹⁴ Proto klekám na kolena před Otcem,

¹⁵ od něhož pochází každý nebeský i pozemský rod, a prosím,

¹⁶ aby se pro bohatství Boží slávy ve vás jeho Duchem posílil a upevnil 'vnitřní člověk'

¹⁷ a aby Kristus skrze víru přebýval ve vašich srdcích; a tak abyste zakořenění a zakotvení v lásce

¹⁸ mohli spolu se všemi bratřími pochopit, co je skutečná šířka a délka, výška i hloubka:

¹⁹ poznat Kristovu lásku, která přesahuje každé poznání, a dát se prostoupit vší plností Boží.

²⁰ Tomu pak, který působením své moci mezi námi může učinit neskonale víc, než zač prosíme a co si dovedeme představit,

²¹ jemu samému buď sláva v církvi a v Kristu Ježíši po všechna pokolení na věky věků! Amen.

Požehnání: Požehnej tobě Hospodin, a ochraňuj tebe. Osvět' Hospodin tvář svou nad tebou, a buď milostiv tobě. Obrať Hospodin tvář svou k tobě, a dej tobě pokoj.

Píseň: 679